

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/257/2021
Identifikačné číslo spisu:	5719201666
Dátum vydania rozhodnutia:	14.12.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:5719201666.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: R. Z., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom Y. XXX/XX, R., právne zastúpenej JUDr. Vladimírom Kašubom, PhD., advokátom so sídlom Holubyho 51, Martin, proti žalovanému: R. Z., nar. XX.X.XXXX, trvale bytom Y. XXXX/X, R., právne zastúpenému JUDr. Gabrielou Reichovou, advokátkou so sídlom Pavla Mudroňa 26, Martin, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Martin pod č. k. 21 C 24/2019-159 zo dňa 4. februára 2020, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10 Co 115/2020 zo dňa 28. januára 2021, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“ eventuálne „okresný súd“) rozsudkom z 4. februára 2020 pod č. k. 21 C 24/2019-159 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala určiť, že byt č. X na prvom poschodí, vo vchode č. XX bytovému domu, súp. č. XX, nachádzajúci sa v meste R. patrí do dedičstva po nebohom S.. J. Z., ktorý zomrel dňa 22.12.2017. S poukazom na ustanovenie § 38 ods. 1, 2 OZ v spojení s § 130 ods. 1 a § 134 ods. 1 OZ súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania vychádzal zo zistenia, že S.. J. Z. mal zdravotné problémy už od roku 1990. Tieto sa zhoršili najmä po roku 1996, keď ho manželka B. Š. a dcéra R. Z. (žalobkyňa) opustili ho a odsťahovali sa do B.. Po odchode svojej bývalej ženy a dcéry sa S.. J. Z. presťahoval z P. do R., kde si kúpil dvojizbový byt. Následne tento byt S.. J. Z. daroval svojmu bratovi R. Z. (žalovanému). Darovacou zmluvou bolo zároveň zriadené vecné bremeno doživotného bývania a užívania v prospech darcu - S.. J. Z.. Žalobkyňa tvrdila, že predmetná darovacia zmluva je neplatná, nakoľko darca nemal spôsobilosť na právne úkony. Okresný súd tu východiskovo vymedzil, že duševná porucha sa musí zistiť v súlade s poznatkami príslušných vedných disciplín z odboru zdravotníctva a musí sa viazať na okamih urobenia právneho úkonu. Je pritom vecou konkrétneho posúdenia, či je osoba v prechodnej alebo v trvalej duševnej poruche. Pozornosť je potrebné venovať aj tomu, či osoba konajúca v duševnej poruche v konkrétnom prípade nemala tzv. jasný okamih. Je preto veľmi ťažké objektívne zistiť, či pred 20 rokmi

dňa 12.6.2000 S.. J. Z. vykonal právny úkon darovania v duševnej chorobe, resp., ak aj mal duševnú poruchu, či v konkrétnom prípade pri právnom úkone darovania nemal jasný okamih.

2. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že podľa odborného vyjadrenia č. 260/2019, ktoré vypracoval znalec R.. T. Q. a ktoré predložila žalobkyňa, je možné zo súdno-psychiatrického hľadiska retrospektívne skúmať duševný stav S.. J. Z. vo vzťahu k jeho schopnosti vykonať v roku 2000 sporný právny úkon darovania. V konaní vedenom na Okresnom súde v Martine sp. zn. 23Ps/8/2016 o obmedzenie spôsobilosti S.. J. Z. na právne úkony ten istý súdny znalec R.. T. Q. vypracoval znalecký posudok za účelom vyšetrenia duševného stavu menovaného a to dňa 7.6.2017, teda 17 rokov po vykonaní sporného právneho úkonu. V posudku sa konštatuje, že S.. J. Z. trpí vážnou duševnou poruchou v pravom slova zmysle - stredne ťažkou zmiešanou demenciou. Porucha duševného stavu je trvalého charakteru a nie je liečbou ovplyvniteľná. Spôsobilosť na právne úkony S.. J. Z. súdom obmedzená nebola, pretože počas konania zomrel.

3. Okresný súd poukázal na rozsiahle svedecké dokazovanie vykonané za účelom zistenia, ako svedkovia vnímali S.. J. Z. a najmä jeho schopnosti a duševné zdravie. Zisťovanie bolo zamerané najmä na rok 2000, keď došlo k podpísaniu spornej darovacej zmluvy. Z výpovedí svedkov a žalovaného vyplýva, že S.. J. Z. bol sklamaný z rozvodu a z toho, že jeho bývalá manželka a jeho dcéra - žalobkyňa, ho v roku 1996 opustili a presťahovali sa do B. Dcéra ho prišla navštíviť až po 7 rokoch a jeho bývalá manželka ho odvtedy nevidela. Za týchto okolností nebolo prekvapujúce, že sa S.. J. Z. mohol rozhodnúť a svoj byt darovať bratovi. Rozhodnutie darovať byt si nevyžaduje mimoriadne duševné schopnosti ani mimoriadny intelekt. Bolo preukázané, že duševné a intelektuálne schopnosti S.. J. Z. boli v roku 2000 boli limitované. Okresný súd však dospel na základe svedeckých výpovedí k názoru, že S.. J. Z. bol spôsobilý na rozhodnutie darovať byt bratovi. Z tohto dôvodu sám navštívil advokátsku kanceláriu a na základe jeho žiadosti advokátka Mgr. Katarína Weisová darovaciu zmluvu pripravila. Túto skutočnosť S.. J. Z. oznámil svojmu bratovi a vyzval ho, aby navštívili advokáta a túto zmluvu tam podpísali, čo sa aj stalo. Za účelom overenia podpisov na tejto zmluve S.. J. Z. a jeho brat, žalovaný, navštívili notárku Ing. Kolcunovú, ktorá ich podpisy na zmluve overila. Advokátku Mgr. Katarínu Weisovú splnomocnili na všetky úkony súvisiace s vkladom do katastra nehnuteľností.

4. Ďalej súd prvej inštancie uviedol, že svedeckými výpoveďami bolo ďalej preukázané, že S.. J. Z. na základe dohody o zriadení vecného bremena sporný byt aj po roku 2000 naďalej užíval a sám v ňom býval (do roku 2008). Pri zariaďovaní bytu mu výrazným spôsobom pomohol brat aj so svojou manželkou, ktorí mu pomohli so sťahovaním a vymaľovaním bytu. Po roku 2000 teda S.. J. Z. zabezpečoval prevádzku svojho bytu a o seba sa staral výlučne sám. Nájomné chodil pravidelne platiť každý mesiac do banky a sám realizoval aj platby na pošte. Začiatkom roku 2000 platil aj výživné na svoju dcéru (žalobkyňu). Sám navštevoval aj lekára, chodil na nákupy a na návštevy svojich rodičov, ako aj svojho brata. Aktívne hrával tenis a lúštil krížovky. Po roku 2010 sa jeho stav zhoršoval a zhoršila sa mu najmä motorika. Odvtedy chodil s S.. J. Z. k lekárovi jeho brat a viacej mu aj pomáhal. Neskôr mu vybavil v sociálnej poisťovni invalidný vozík. Svedkovia vypovedali, že sa venoval rezbárskym prácam a zhotovovaniu nábytku. Zúčastňoval sa rodinných osláv a každých 5 rokov sa zúčastnil aj stretnutia spolužiakov zo strednej školy. Pozitívne sa o duševnom zdraví S.. J. Z. vyjadrovala aj jeho odborná interná lekárka R.. T. Y., v ktorej pravidelnej odbornej starostlivosti bol evidovaný do 27.10.2016, t. j. vyše 10 rokov. Táto lekárka prehlásila, že J. Z. počas celého obdobia poskytovanej zdravotnej starostlivosti aktívne a adekvátne spolupracoval, dodržiaval liečebný režim a počas celého obdobia poskytovanej zdravotnej starostlivosti nejavil známky zmeny nálad, ani v náznakoch poruchy myslenia. Jeho zdravotné postihnutie bolo jednoznačne viazané na pohybový aparát.

5. Súd prvej inštancie nadväzne vyslovil presvedčenie, že človek s takýmito schopnosťami je schopný sa rozhodnúť, že svoj byt daruje bratovi. Nebolo preukázané, že rozhodnutie darovať byt S.. Z. urobil v duševnej poruche, ktorá zapríčinila jeho nespôsobilosť a neschopnosť takýto právny úkon (rozhodnutie) vykonať. Z tohto dôvodu nepovažoval retrospektívne znalecké dokazovanie za potrebné. Navyše, aj v prípade neplatnosti dotknutého právneho úkonu by žalovaný nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu vydržaním. Neboli totiž preukázané žiadne také okolnosti, ktoré by mohli u R. Z. vzbudiť

podozrenie, že sporný byt mu nepatrí. Naopak žalovaný bol presvedčený, že byt mu patrí, pretože darovacia zmluva bola vypracovaná advokátom a jeho vlastnícke právo bolo riadne zapísané v evidencii nehnuteľností. Presvedčenie žalovaného, že je vlastníkom bytu, nebolo od podpísania darovacej zmluvy, teda od 12.6.2000 (vklad bol povolený dňa 11.7.2000), nijakým spôsobom spochybňované. Prvýkrát mohli vzniknúť u žalovaného určité pochybnosti až dňa 21.5.2019, keď mu bola súdom doručená žaloba o určenie, že sporný byt patrí do dedičstva po jeho bratovi, avšak už dňom 12.6.2010 nadobudol vlastnícke právo k spornému bytu vydržaním podľa § 134 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

6. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 v spojení s § 262 CSP a žalovanému, ktorý bol v spore úspešný, priznal právo na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

7. Na základe odvolania žalobkyne Krajský súd v Žiline (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom pod sp. zn. 10 Co 115/2020 zo dňa 28. januára 2021 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, zároveň o náhrade trov konania rozhodol tak, že žalovaný má voči žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

8. Odvolací súd s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil. Poukázal na to, že podstata zásadnej odvolacej argumentácie, ktorú možno vyjadriť/zhrnúť tvrdením, že okresný súd si atrahoval znalosť vedeckých poznatkov, nie je správna. Podľa čl. 15 ods. 2 CSP je totiž základným princípom civilného sporového konania voľné hodnotenie dôkazov, t. j. žiaden dôkaz nedisponuje legálnou silou, ktorú by súd musel zohľadniť predpísaným spôsobom. Inými slovami, odborné vyjadrenie, resp. znalecký posudok nemá automaticky (bez ďalšieho) „vyššiu dôkaznú silu“ než iný dôkazný prostriedok (tu výpovede svedkov). Opísaný princíp potom samozrejme implikuje zvýšené požiadavky na presvedčivosť a logickú bezrozpornosť odôvodnenia súdneho rozhodnutia (ktoré sa musí náležite vysporiadať s týmto „pnutím“ medzi týmito/jednotlivými „formami“ dôkazných prostriedkov).

9. Odvolací súd mal za to, že v načrtnutých súvislostiach súd prvej inštancie veci „len“ náležite vyhodnotil vykonané dôkazy (svedecké výpovede osôb vo faktickom kontakte s otcom žalobkyne, ošetrojúcej lekárkou) a dospel k záveru, že tieto vo svojej vzájomnej súvislosti vytvárajú natoľko ucelený rámec skutkového deja, že niet dôvodu pre nariadenie (aj) znaleckého dokazovania (teda bez toho, že by si prisvojoval vedomosti na úrovni znaleckých). Odvolací súd sa s týmto záverom stotožňuje, argumentáciu predostretú okresným súdom - viď predovšetkým body 5 až 7 tohto odôvodnenia - totiž rozhodne nemožno označiť za arbitrárnu, naopak, ide o logickú a konzistentne vystavanú konštrukciu (podporenú dokonca i na výpovedi svedka žalobkyne), ktorá umožňuje konštatovať praktickú istotu o spôsobilosti otca žalobkyne na právne úkony v inkriminovanom časovom období. Za takejto (procesnej) situácie je potom dôvodnou úvaha súdu prvej inštancie o nadbytočnosti ďalšieho/znaleckého dokazovania. Napokon, nad bezprostredne nevyhnutný rámec možno poukázať na racio tvrdenia žalovaného o protirečivosti v tvrdeniach a faktickom konaní žalobkyne, ktorá (síce) tvrdí, že jej otec nebol schopný samostatnej existencie ani samostatného rozhodovania, avšak ako jeho najbližšia osoba neurobila vôbec nič, z čoho by bolo možné usudzovať, že vnímala svojho otca skutočne ako osobu neschopnú samostatného fungovania - umiestnenie v osobitnom zariadení, intenzívny dohľad, celodenná starostlivosť, úkony k obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony už v danom čase a pod. Nadväzne na to, po vylúčení úvah o neplatnosti darovacej zmluvy z dôvodu duševnej poruchy otca žalobkyne mal za to, že je z hľadiska procesnej ekonómie právne irelevantnou zvyšná/ďalšia časť odvolacej argumentácie týkajúca sa vydržania. Napokon bol vecne správnym aj závislý výrok o trovách prvoinštančného konania. Žalobca síce rozsudok okresného súdu napadol v celom rozsahu, t. j. aj vo výroku o trovách prvoinštančného konania, ale výlučne iba v súvislosti s namietanou správnosťou výroku o zamietnutí žaloby. Nadväzne, ako vecne správny potvrdil krajský súd rozsudok okresného súdu aj vo výroku o trovách, ktorý je od meritórneho rozhodnutia bezprostredne závislý. Doplnil, že okresný súd náležite aplikoval zásadu úspechu v spore.

10. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) v zákonom stanovenej lehote. Dovolanie podala z dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, ktoré odôvodnila

nasledovne:

11. Rozsudok odvolacieho súdu udáva takmer 90 % obsahu priebehu celého konania, ktoré mu predchádzalo, vrátane obsahu podaní strán a rozhodnutia súdu prvej inštancie. Samotná argumentácia odvolacieho súdu s ktorou sa vysporiadava so žalobkyňou podaným odvolaním ale aj argumentáciou a dôkazmi mu predstretými pred súdom prvej inštancie tvorí jeho minimálnu časť - ide o menej ako jednu stranu (26. a 27. odôvodnenia napadnutého rozsudku).

12. Dovolateľka poukázala na to, že integrálnou súčasťou práva na spravodlivý súdny proces je aj právo strany navrhovať dôkazy. Medzi dôkazné prostriedky patria aj listiny (§ 204 CSP), odborné vyjadrenie a znalecké dokazovanie (§ 206 a nasledujúce CSP). Každý z dôkazov má svoje nezastupiteľné miesto a prináša svojim vykonaním určitú kvalitnú informáciu a poznania do súdneho konania. V rámci voľného hodnotenia dôkazov je vecou súdu, aby logicky a ucelene odôvodnil svoje rozhodnutie. Ak v tomto procese opomenie dôkazy produkované niektorou zo strán, jeho rozhodnutie sa môže stať neodôvodneným, nepresvedčivým a teda arbitrárnym. Na tom nič nemení ani, že sa odvolací súd stotožňoval s argumentáciou súdu prvej inštancie. V zmysle ustanovenia § 206 CSP ak je potrebné posudzovať skutočnosti na ktoré sú potrebné odborné znalosti, súd na návrh vyžiada odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby. V zmysle § 207 ods. 1 CSP ak rozhodnutie závisí od posúdenia skutočnosti na ktoré treba vedecké poznatky a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206, súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. Položila otázku, či môžu kvalitu týchto dôkazných prostriedkov nahradiť iné dôkazné prostriedky, hoci samozrejme nepoznáme niečo ako silnejší dôkazný prostriedok ?

13. Podľa názoru dovolateľky vedecké poznatky nie je možné nahradiť poznatkami inej kvality. Tu však k tomu došlo. Súd prvej inštancie výpoveďami svedkov a žalovaného dospel k názoru, že žalobkynin otec bol spôsobilý uzavrieť darovaciu zmluvu na nehnuteľnosti. S takýmto názorom sa odvolací súd bez výhrad stotožnil. Žalobkyňa pri svojej dôkaznej aktivite sa opierała o stanoviská a vyjadrenie odborne spôsobilých osôb. Nešla cestou svedeckých, no laických výpovedí, ktoré so sebou prinášajú rôznu mieru subjektívizmu. Poukazovať na výpoveď žalovaného, ktorý má hmotný záujem na výsledku sporu a pritom opomenúť odborné stanovisko a vyjadrenia osôb u ktorých neexistuje záujem na výsledku súdneho konania nemá žiadnu presvedčovaciu silu, to je sama podstata arbitrárnosti. Taký prístup ako zvolil prvostupňový súd nemôže byť одобorený odvolacím súdom, smeruje k neudržateľnému stavu. V iných súdnych konaniach budú strany vyvracať závery znaleckého posudku týkajúce sa všeobecnej hodnoty nehnuteľnosti názormi susedov, ocenenie poškodenia osobného motorového vozidla znalcom z príslušného odvetvia a odboru názormi miestneho kútila a podobne. Samozrejme vrcholom takéhoto prístupu bude posudzovanie zdravotných otázok, kedy vyjadrenia lekárov nahradia zarúčené rady vševedov. Žalobkyňa netušila, že priemet správania na sociálnych sieťach do súdneho konania bude taký rýchly.

14. Žalobkyňa sa obrátila na lekára, psychiatra, ktorý jej otca liečil. Podľa jeho záverov muselo byť aj laickým pozorovateľom jasné, že ide o duševne postihnutú osobu, ktorý nie je schopný pochopiť ani elementárne základy akejkoľvek zmluvy. Následne v priebehu konania sa obrátila na súdneho znalca z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvie psychiatria, sexuológia, ktorý vypracoval odborné vyjadrenie č. 260/2019. Z jeho odborných záverov je zrejmé, že retrospektívne skúmanie duševného stavu jej otca je opodstatnené. Už v podanej žalobe navrhla nariadiť znalecké dokazovanie s tým, že formulovala aj otázku, na ktorú je potrebné znaleckým skúmaním odpovedať. Napriek tomu ako opakovane uvádzala, že na tomto návrhu trvá a že je schopná zložiť zálohu k takémuto postupu zo strany súdu prvej inštancie nikdy nedošlo a s tým sa stotožnil aj odvolací súd.

15. Žalobkyňa považuje za arbitrárne to, že súd ignoroval tieto dôkazy a návrhy na vykonanie dokazovania a vyvracal ich, resp. potrebu ich vykonania výsluchom svedkov, ktorí vypovedali o tom, že jej otec lúštil krížovky a hrával tenis. Jedným z vrcholov arbitrárnosti a to už v takom rozsahu, že je nastolená aj otázka dôvodnej pochybnosti o nezaujatom rozhodovaní v danom konaní je tvrdenie súdu prvej inštancie, že na rozhodnutia darovať byt netreba mimoriadne duševné schopnosti ani mimoriadny

intelekt. Na uvedených záveroch nič nemení ani to, že odvolací súd podobne ako žalovaný a ním navrhnutí svedkovia obviňujú žalobkyňu z toho, že nič v danej veci nepodnikla. Žalobkyňa si nevybrala to, že jej matka odišla od otca. Na jej názor sa nikto nepýtal, sledovala osud rodiča, ktorý bol spôsobilý zabezpečiť starostlivosť o jej osobu. Takéto výroky od stola neprispievajú k vážnosti súdneho konania. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd sa vôbec nezaoberali ani žalobkyňiným návrhom na vykonanie dokazovania, ktorý rovnako urobila už v podanej žalobe. Navrhla pripojiť súdny spis Okresného súdu Martin 23 Ps 8/2016. V odvolaní na tento návrh znovu poukázala. Žalobkyňa má za to, že takýmto postupom súdov oboch inštancií bolo jej právo navrhovať vykonanie dokazovania v konaní popreté. Aj v odvolaní sa domáhala nápravy, pričom odvolací súd na tieto vôbec nereagoval. Vyššie opísané skutočnosti majú reálny presah aj do ďalšej zložky na práva na spravodlivý proces a síce do práva na riadne zdôvodnenie súdneho rozhodnutia. Nereagovať na odignorovanie dôkazných prostriedkov odborného charakteru, nereagovať na návrhy jednej zo strán, nereagovať na skutkové zistenia o tom, že žalobkyňin otec nebol schopný samostatnej existencie a všetko to prekryť absolútnym stotožnením sa so skutkovými tvrdeniami žalovaného, ktoré navyše vyplývali len z výpovedí svedkov - rodiny a rodinných známych znamená, že v tomto prípade neexistuje náležité odôvodnené rozhodnutie. To platí vo vzťahu k rozhodnutiam obidvoch súdnych inštancií.

16. Podľa názoru žalobkyne súdy obidvoch inštancií porušili jej právo na spravodlivý proces aj v jeho ďalšej obsahovej zložke týkajúcej sa zásady rovnosti zbrání, t. j. práva ustanovené v článku 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky ako aj článku 6 ods. 1 Dohovoru. Žalovaný navrhol vykonanie dôkazov a súd prvej inštancie mu ani jeden z týchto návrhov nezamietol. Vykonával ich všetky a odvolací súd sa stotožnil so skutkovými zisteniami súdu prvej inštancie, ktoré sa opierajú o žalovaným navrhnuté dôkazy.

17. Podľa názoru žalobkyne vyššie opísanými nesprávnosťami v procesnom postupe odvolacieho súdu ako aj prvoinštančného došlo k porušeniu práva na spravodlivý súdny proces. Vzhľadom na to navrhla, aby odvolací súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

18. K dovolaniu podal písomné vyjadrenie žalovaný. Z podaného dovolania nie je zrejmé ako konkrétne mali súdy zasiahnuť do práva žalobkyne navrhovať vykonanie dôkazov, dovolateľka mala možnosť konania sa riadne zúčastniť, vyjadriť sa ku všetkým vyjadreniam žalovaného aj v priebehu konania aj v priebehu vykonania dokazovania a navrhovať dôkazy na preukázanie vlastných skutkových tvrdení. Žalobkyňa toto právo aj využila a v konaní navrhla vykonanie viacerých dôkazov. Právo navrhnúť dôkazy však neznamená aj právo na vykonanie všetkých navrhnutých dôkazov. Najvyšší súd opakovane vo svojich rozhodnutiach už za účinnosti OSP skonštatoval, že dokazovanie je časť občianskeho súdneho konania v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Posúdený návrh na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú vykonané je vždy vecou súdu a nie účastníkov konania. Na tieto závery nadviazala rozhodovacia prax dovolacieho súdu. Ak súd v priebehu konania nevykoná všetky navrhnuté dôkazy nejde o vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, lebo to nemožno považovať za znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré strany mohli uplatniť a boli v dôsledku nesprávneho postupu súdu z nich vylúčené. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby odvolací súd dovolanie odmietol.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

20. Dovolací súd je viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (viď § 428 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

21. V danom prípade žalobkyňa uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP podľa ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva k takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

22. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

23. Dovolateľka v dovolaní namietala, že postupom odvolacieho súdu jej malo byť znemožnené uplatnenie jej procesných práv a to v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu a tiež v tom, že ako uviedla integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces je aj právo strany navrhovať dôkazy. Poukázala na to, že v zmysle § 206 CSP ak je potrebné posudzovať skutočnosti na ktoré treba odborné znalosti súd na návrh vyžiada odborné vyjadrenie od odborne spôsobilej osoby, resp. v zmysle § 207 ods. 1 CSP ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočnosti na ktoré je treba vedecké poznatky a pre zložitosť posudzovaných otázok nepostačuje postup podľa § 206 CSP súd na návrh nariadi znalecké dokazovanie a ustanoví znalca. V priebehu konania navrhla vykonať znalecké dokazovanie vo vzťahu k retrospektívnemu skúmaniu duševného stavu jej otca, pričom jej nebolo vyhovené. Rovnako sa súdy nezaoberali ani jej návrhom na vykonanie dokazovania a to pripojením súdneho spisu Okresného súdu Martin sp. zn. 23 Ps 8/2016, ktoré navrhla pred prvostupňovým súdom a rovnako aj v odvolaní. Mala za to, že v konaní bola týmto porušená aj zásada rovnosti zbraní.

24. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu do 30. júna 2016 považovala za vady zmätočnosti najzávažnejšie procesné nesprávosti, ktoré bez ďalšieho viedli k zrušeniu napadnutého rozhodnutia (1 Cdo 345/2014, 2 Cdo 43/2012, 3 Cdo 98/2005, 4 Cdo 344/2014, 5 Cdo 101/2015, 6 Cdo 292/2013, 7 Cdo 500/2014, 8 ECdo 259/2014). Aj za účinnosti novej právnej úpravy je aktuálny právny názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania nezakladá tvrdenie dovolateľa o existencii vady zmätočnosti, ale len zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 127/2012, 2 Cdo 609/2015, 3 Cdo 29/2016, 4 Cdo 133/2015, 5 Cdo 467/2014, 6 Cdo 5/2014, 7 Cdo 7/2016, 8 Cdo 450/2015).

25. Podľa presvedčenia žalobkyne je jej mimoriadny opravný prostriedok prípustný podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné (proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí), ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04,

I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

26. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

27. Pokiaľ „postupom súdu“ nie je rozhodnutie súdu - finálny (meritórny) produkt prejednávania veci v civilnom sporovom konaní, potom už „postupom súdu“ nemôže byť ani časť rozhodnutia (jeho odôvodnenie), úlohou ktorej je vysvetliť dôvody, so zreteľom na ktoré súd rozhodol (1 ECdo 10/2014, 3 Cdo 146/2013). Podľa právneho názoru veľkého senátu vyjadreného vo vyššie uvedenom rozhodnutí treba pojem „procesný postup“ súdu vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

28. Dovolateľka tvrdí, že napadnutý rozsudok je nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný a že ním namietaná okolnosť zakladá vadu zmätočnosti. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) ale zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality odôvodnenia) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila (len) tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Vada tejto povahy nebola považovaná za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania. S týmto názorom sa stotožnil aj ústavný súd (I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

29. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) „inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.“, zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.“ Podľa právneho názoru veľkého senátu sa zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, nedotkli podstaty a zmyslu tohto stanoviska; vzhľadom na to treba predmetné stanovisko považovať za aktuálne a pre súdnu prax použiteľné aj po uvedenom dni.

30. V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinělých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd citoval ustanovenia, ktoré aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery; medziiným uviedol dôvody, so zreteľom na ktoré dospel k záveru, že nebolo preukázané, že rozhodnutie darovať byt Ing. Fabian urobil v duševnej poruche, ktorá zapríčinila jeho nespôsobilosť a neschopnosť takýto právny úkon (rozhodnutie) vykonať. Z tohto dôvodu nepovažoval retrospektívne znalecké dokazovanie za potrebné. Je celkom zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol; odôvodnenie jeho rozhodnutia má náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

31. K ďalšej dovolacej argumentácii najvyšší súd uvádza, že už podľa predchádzajúcej úpravy platilo, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi (poznámka dovolacieho súdu: teraz strane) neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4

Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Po 1. júli 2016 nie je žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť niektorej strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Pokiaľ žalobkyňa súdom vytýka niektoré nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, prípadne nesprávnosť hodnotenia výsledkov dokazovania, dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na podstate uvedeného nič nezmenila (viď rozhodnutie veľkého senátu).

32. Z rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie je v úplnosti zrejmé, prečo, z akých dôvodov bol návrh žalobkyne zamietnutý. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané je podľa § 185 ods. 1 CSP vecou súdu a nie sporových strán. Ak by aj súd v priebehu konania nevykonal všetky navrhované dôkazy, alebo by vykonal iné dôkazy ako navrhli strany, následkom uvedeného môže byť len neúplnosť skutkových zistení (vedúce k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), nie však procesná vada v zmysle § 420 písm. f) CSP. Rovnako, pokiaľ by aj súd niektorý z vykonaných dôkazov vyhodnotil nesprávne, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu vecne nesprávne; táto samotná skutočnosť však prípustnosť dovolania nezakladá a nie je samostatným dôvodom ani vtedy, ak je dovolanie procesne prípustné.

33. Odvolací súd sa v predmetnom spore stotožnil s názorom súdu prvej inštancie, ktorý žalobu žalobkyne zamietol s odôvodnením, že súd prvej inštancie náležite vyhodnotil vykonané dôkazy (svedecké výpovede o faktickom kontakte s otcom žalobkyne, ošetrojúcej lekárky) a dospel k záveru, že tieto vo vzájomnej súvislosti vytvárajú natoľko ucelený rámec skutkového deja, že niet dôvodu na nariadenie aj znaleckého dokazovania. Odvolací súd sa s týmto záverom stotožnil, argumentáciu predostretú okresným súdom v bodoch 5. až 7. odôvodnenia ako uviedol rozhodne nemožno označiť za arbitrárnu. Naopak ide o logickú a konzistentne vystavanú konštrukciu, ktorá umožňuje konštatovať praktickú istotu o spôsobilosti otca žalobkyne na právne úkony v inkriminovanom časovom období. Za takejto procesnej situácie je potom dôvodnou úvaha súdu prvej inštancie o nadbytočnosti ďalšieho znaleckého dokazovania. Na tento záver nadväzuje aj ďalší bod 27. odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. To znamená v nadväznosti na tento bod 27. odôvodnenia odvolací súd podľa názoru dovolacieho súdu dostatočne zdôvodnil a vyhodnotil nadbytočnosť ďalšieho znaleckého dokazovania.

34. Vo vzťahu k námietke nevykonania dokazovania vo vzťahu k pripojeniu spisu Okresného súdu Martin sp. zn. 23 Ps 8/2016 rovnako ako v predchádzajúcich bodoch aj táto dovolacia námietka vo vzťahu k § 420 ods. 1 písm. f) CSP je nedôvodná, nakoľko je zrejmé, že žalobkyňa vo svojom odvolaní len tvrdila, že súd prvej inštancie tento dôkaz odignoroval. Túto vadu ako vadu návrhu na vykonanie dokazovania bližšie nezdôvodnila, preto odvolaciemu súdu nie je možné vyčítať nedostatky odôvodnenia v tomto smere a nejde o vadu zmätočnosti v zmysle § 420 ods. 1 písm. f) CSP. Na rovnaké závery nadviazala aj rozhodovacia prax dovolacieho súdu a to v rozhodnutiach 2 Cdo 159/2017, 3 Cdo 59/2017, 3 Cdo 195/2017, 5 Cdo 47/2017, 7 Cdo 42/2017.

35. Žalobkyňa tiež namietala, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd spôsobom dokazovania (nevykonaním nimi navrhovaného dokazovania - znalecké dokazovanie a pripojenie spisu), porušil princíp rovnosti zbraní (zásadu rovnosti procesných strán), čím došlo k porušeniu ich práva na

spravodlivý proces.

36. Strany sporu majú v konaní rovnaké postavenie spočívajúce v rovnakej miere možnosti uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem prípadu, ak povaha prejednávanej veci vyžaduje zvýšenú ochranu strany sporu s cieľom vyvažovať prirodzene nerovnovážne postavenie strán sporu (čl. 6 ods. 1 CSP).

37. Rovnosť pred súdom je len výrazom rovnosti strán civilného sporového konania. Rovnosť pred zákonom a rovnosť pred súdom je obsahom toho istého pojmu a znamená rovnaké postavenie oboch procesných strán pri aplikácii hmotných i procesných predpisov ktorýmkoľvek súdom voči ktorémukoľvek účastníkovi konania. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o právach a povinnostiach ktorých rozhoduje civilný súd (m. m. PL. ÚS 43/95). O tom, ako v tom-ktorom prípade prebiehalo civilné sporové konanie, usudzuje dovolací súd na podklade spisu (m. m. 3 Cdo 289/2014, 3 Cdo 321/2015, 3 Cdo 888/2015, 3 Cdo 156/2016).

38. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že súd prvej inštancie a odvolací súd porušili zásadu rovnosti procesných strán. Súd oboch inštancií vytvoril obom procesným stranám rovnakú možnosť vyjadriť sa k veci, k vykonanému dokazovaniu, k priebehu konania a k vyjadreniam protistrany. Vzhľadom na námietky žalobkyne smerujúce najmä k nevyváženému spôsobu dokazovania dovolací súd pripomína, že dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd v civilnom súdnom konaní nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu, nie strán sporu. Najvyšší súd už podľa predchádzajúcej úpravy dospel k záveru, že nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nezakladá vadu zmätočnosti (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993). Nová právna úprava na samej podstate uvedeného nič nezmenila. Dovolací súd opakovane zdôrazňuje, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nepatrí právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (por. I. ÚS 97/97). Podľa právneho názoru dovolacieho súdu teda nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Treba tiež zdôrazniť, že súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia (v bode 12.) uviedol, prečo navrhovaný dôkaz nevykonaný, nadväzne na to nadviazal svojou logickou úvahou aj odvolací súd v bodoch 26. a 27. odôvodnenia rozsudku.

39. Dovolací súd preto považuje námietku žalobkyne, že jej súd prvej inštancie nepripustením dokazovania znemožnil uskutočnenie jej patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces, za neopodstatnenú.

40. Ani všeobecný poukaz na rozhodnutia ESLP bez konkrétnej súvislosti s prejednávanou vecou nestačia na posúdenie prípustnosti dovolania v tejto veci v zmysle § 420 písm. f) CSP.

41. Vzhľadom na uvedené dovolací súd uzatvára, že dovolateľka neopodstatnene tvrdí, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Prípustnosť jej dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP preto nemožno vyvodiť.

42. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne je procesne neprípustné a vzhľadom na to jej dovolanie odmietol s poukazom na § 447 písm. c) CSP.

43. Dovolací súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania neodôvodňuje (§ 451 ods.

3 veta druhá CSP).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.